

คู่มือการส่งเสริมทรัพยากรสิ้นทางปัญญา
ในสถาบันการศึกษา

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. ษนิตา รัชัษพลเมือง และคณะ

งานวิจัยโดยเงินทุนสนับสนุนของ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พ.ศ. 2550

คำชี้แจง

คู่มือการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษานี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุน วงจรทรัพย์สินทางปัญญาให้เกิดขึ้นภายในสถาบันการศึกษา และสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อจัดทำนโยบายการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของไทย โดยอาศัยฐานข้อมูลงานวิจัย “การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา” ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา 7 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ และไทย โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
- ตอนที่ 2 ความสำคัญของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา
- ตอนที่ 3 บทบาทของสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา
- ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา
- ตอนที่ 5 แหล่งข้อมูลการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา

สารบัญ

คำชี้แจง	หน้า
ตอนที่	(ก)
1 ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	1
1.1 ความหมายของทรัพย์สินทางปัญญา	1
1.2 ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา	2
1.3 วงจรทรัพย์สินทางปัญญา	5
2 ความสำคัญของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา	7
2.1 ความสำคัญของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา	7
2.2 ความจำเป็นในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ตามแผนพัฒนาประเทศ	8
3 บทบาทของสถาบันการศึกษาในการส่งเสริม ทรัพย์สินทางปัญญา	13
3.1 บทบาทของสถาบันการศึกษาในวงจร ทรัพย์สินทางปัญญา	13
3.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	14
3.3 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา	16
3.4 สถาบันอุดมศึกษา	17

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่		หน้า
4	แนวทางการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ของสถาบันการศึกษา	20
4.1	การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย ทางทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา	20
4.2	การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา	28
4.3	การกำหนดหน่วยงานบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญา	30
4.3.1	การตั้งหน่วยงานบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญา	30
4.3.2	ภารกิจของหน่วยงานบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญา	32
4.3.3	ปัจจัยเงื่อนไขในการดำเนินงาน ของหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา	37
4.3.4	กรณีตัวอย่างการตั้งหน่วยงาน บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา	41
4.4	การกำหนดแนวปฏิบัติในการส่งเสริม ทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา	49
4.5	การสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริม ทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา	53

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่	หน้า
4.5.1	53
มาตรการสร้างแรงจูงใจ สำหรับคณาจารย์และนักวิจัย	
4.5.2	55
มาตรการสร้างแรงจูงใจสำหรับนักศึกษา	
2.6	57
การจัดสรรประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา	
4.6.1	57
การจัดสรรประโยชน์โดยกำหนด สัดส่วนแบบคงที่	
4.6.2	60
การจัดสรรประโยชน์โดยกำหนด สัดส่วนแบบแปรผันตามมูลค่า ทรัพย์สินทางปัญญา	
5	63
แหล่งข้อมูลการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา	
5.1	63
องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก	
5.2	64
หน่วยงานด้านข้อมูลและการสนับสนุน งานวิจัยและพัฒนา	
5.3	68
หน่วยงานด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา	
5.4	70
หน่วยงานด้านการนำทรัพย์สินทางปัญญา ไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์	
5.5	72
หน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันอุดมศึกษา	
5.6	76
ตัวอย่างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Website) เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย	

ตอนที่ 1

ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property: IP)

1.1 ความหมายของทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property : IP)

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property: IP) ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกในรูปแบบใดก็ตาม โดยอาจเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด แนวคิด กรรมวิธี ทฤษฎี หรืออาจเป็นรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น การประดิษฐ์ สิณคำ หรือสื่อรูปแบบอื่นที่จับต้องได้ นอกจากนี้ทรัพย์สินทางปัญญายังอาจรวมถึงความรู้ การค้นพบ หรือการสร้างสรรค์อีกด้วย

ส่วนการนิยามความหมายอย่างแคบของทรัพย์สินทางปัญญา เป็นไปเพื่อสนองตอบนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาตามภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ นโยบายของรัฐ ประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ฯลฯ โดยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดรับรองและให้ความคุ้มครอง ดังนั้น ในความหมายอย่างแคบทรัพย์สินทางปัญญาจึงอาจจำกัดอยู่ที่การสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่กฎหมายรับรองไว้เท่านั้น

ทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นสิทธิของบุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในการถือครอง ใช้ ประโยชน์ และ คุ้มครองการละเมิดงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ กฎหมายรับรองไว้

1.2 ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญา สามารถจำแนกเป็นสิทธิบัตร (Patent) ลิขสิทธิ์ (Copyright) เครื่องหมายการค้า (Trademarks) การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Design Rights) ความลับทางการค้า (Trade Secret) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographic Indication) แบบผังภูมิวงจรรวม (Circuit Layouts Rights) และอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษามักเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1.2.1 สิทธิบัตร (Patent)

สิทธิบัตร (Patent) คือ สิทธิที่รัฐคุ้มครองการประดิษฐ์คิดค้น หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่เข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด (Three - Steps Test) ได้แก่

1) ต้องเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (Novelty) คือ เป็นการประดิษฐ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ยังไม่เคยมีการใช้หรือเผยแพร่มาก่อนในประเทศหรือไม่เคยเปิดเผยสาระสำคัญในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์มาก่อนทั้งในและนอกประเทศ หรือยังไม่เคยได้รับสิทธิบัตรมาก่อน เป็นต้น

2) ต้องเป็นการปรับปรุงที่มีขั้นตอนการประดิษฐ์ (Inventive Step) คือ เป็นการแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค ที่ไม่ใช่เพียงแค่การดัดแปลงหรือปรับปรุงในระดับธรรมดาที่ใครก็ได้ที่มีความรู้ในสาขานั้นสามารถทำได้ (Non-obvious test)

3) ต้องเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ทางอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม หรือ หัตถกรรม

ส่วน **อนุสิทธิบัตร** เป็นสิทธิในการคุ้มครองการประดิษฐ์ เช่นเดียวกับสิทธิบัตร แต่ต่างกันที่เงื่อนไขการขอรับการคุ้มครองของอนุสิทธิบัตร ไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่ามีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น เพราะอาจจะเป็นการปรับปรุงเพียงเล็กน้อย อีกทั้งขั้นตอนการขอรับอนุสิทธิบัตรจะใช้เวลาสั้นกว่าสิทธิบัตรมาก เนื่องจากใช้ระบบการจดทะเบียนแทนที่จะใช้ระบบการตรวจสอบก่อนการจดทะเบียนเหมือนสิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม บางประเทศไม่มีกฎหมายคุ้มครองอนุสิทธิบัตร

1.2.2 ลิขสิทธิ์ (Copyright)

ลิขสิทธิ์ (Copyright) คือ สิทธิในการคุ้มครองงานที่ใช้ทักษะ ความชำนาญในการสร้างสรรค์ และแสดงออกซึ่งความคิด จากการสร้างสรรค์ด้วยตนเอง (Originality) ซึ่งแตกต่างจากการคุ้มครองสิทธิบัตรที่มุ่งเน้นที่ความใหม่ (Novelty) กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยได้กำหนดประเภทของงานที่จะได้รับการคุ้มครองไว้ 9 ประเภท ได้แก่ งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานศิลปกรรม งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ งานภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงภาพ และงานอื่นใดในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ

ลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้นทันทีนับตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ผลงาน โดยไม่ต้องจดทะเบียน เจ้าของลิขสิทธิ์จึงควรปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเองโดยการเก็บรวบรวมหลักฐานต่างๆ ที่ได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนั้นขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์สิทธิหรือความเป็นเจ้าของในกรณีที่เกิดข้อพิพาท

1.2.3 เครื่องหมายการค้า (Trademarks)

เครื่องหมายการค้า (Trademarks) คือ เครื่องหมายที่สร้างการจดจำในสินค้าหรือบริการ ซึ่งกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย แบ่งประเภทเครื่องหมายการค้าออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้กับสินค้า เช่น มาม่า บรีส เป็นต้น

2) เครื่องหมายบริการ หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้กับบริการ เช่น รูปดอกจាំปีของการบินไทย รูปวงข้าวของธนาคารกสิกรไทย เป็นต้น

3) เครื่องหมายรับรอง หมายถึง เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้เพื่อรับรองสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่นเกี่ยวกับคุณภาพ แหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าหรือบริการนั้น เช่น เซลล์ซวอนซิม เป็นต้น

4) เครื่องหมายร่วม หมายถึง เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้โดยกลุ่มบริษัท สมาคม สหกรณ์ สหภาพ กลุ่มบุคคล หรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน เช่น เครื่องปูนซีเมนต์ไทย เครื่องซีพี เป็นต้น

เครื่องหมายการค้าต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Distinctiveness) ไม่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้ว อีกทั้งต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามทางกฎหมาย เช่น ไม่เหมือนหรือคล้ายคลึงธงชาติ เครื่องหมายราชการ พระบรมฉายาลักษณ์ เป็นต้น

ระหว่างที่ชมโทรทัศน์ ท่านอาจได้สัมผัสกับทรัพย์สินทางปัญญาหลายประเภท เช่น เทคนิคหรือกลไกของโทรทัศน์ หรือจอภาพ เป็นเรื่องของสิทธิบัตร ตราயี่ห้อเป็นเรื่องของเครื่องหมายการค้า และเนื้อหาในโทรทัศน์เป็นเรื่องของลิขสิทธิ์

1.3 วงจรทรัพย์สินทางปัญญา

วงจรทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Cycle: IP Cycle) เป็นวงจรการกิจในการผลักดันให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไป ประกอบด้วย 3 การกิจหลัก คือ

- **การสร้างสรรค์ (Creation)** ซึ่งหมายรวมถึงการสรรค์สร้างความรู้ใหม่ และการประดิษฐ์นวัตกรรม
- **การคุ้มครอง (Protection)** ด้วยการจดทะเบียน ยกเว้น ลิขสิทธิ์ที่ได้สิทธิคุ้มครองโดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน
- **การนำไปใช้ประโยชน์** ทั้งการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (Commercialization) และ/หรือ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ (Utilization)

อนึ่ง กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้เพิ่มภารกิจ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ (Enforcement) ไว้ ในวงจรถิ่นทางปัญญาอีก 1 ภารกิจ จากเดิมที่มีอยู่ 3 ภารกิจ รวมเป็น 4 ภารกิจ

ส่วนสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (สวค.) ได้เพิ่ม ภารกิจวงจรถิ่นทางปัญญาเป็น 5 ภารกิจ ภายใต้ “กรอบ การพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาแบบ 4+1” (4+1 pillars framework) คือ 1) การสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) การคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา 3) การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์ 4) การบังคับใช้กฎหมายและปกป้องสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญา และ 5) การหาแหล่งเงินทุน (Finance) เพื่อพัฒนา ทรัพย์สินทางปัญญา

ตอนที่ 2

ความสำคัญของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา

2.1 ความสำคัญของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา

2.1.1 การส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการ

ทรัพย์สินทางปัญญามีความสำคัญมากกว่าการเป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจตามที่เข้าใจกันทั่วไป แท้ที่จริงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความเข้มแข็งทางวิชาการ เนื่องจากผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจะได้รับการต่อยอด คຸ້ມครอง และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และสร้างผลตอบแทนแก่ผู้สร้างสรรค์อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดแรงจูงใจและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมต่อไป อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับสังคมอีกทางหนึ่ง

2.1.2 การพัฒนาความรู้ที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะ

ทรัพย์สินทางปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะโดยตรงนอกเหนือจากการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และเมื่ออายุการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาผ่านไปก็ยังสามารถนำสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะได้ เช่น การเปิดเผยสูตรยาแอสไพริน เป็นต้น

2.1.3 การสร้างรายได้ให้กับสถาบันการศึกษาและผู้สร้างสรรค์

ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถเป็นทุนและแหล่งรายได้สำคัญของสถาบันการศึกษาและผู้สร้างสรรค์ จากผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา การตั้งวิสาหกิจใหม่จากผลงานวิจัย หรือจากค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในบางกรณี มหาวิทยาลัยยังสามารถจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำกลับไปใช้ในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยซึ่งต้องอาศัยค่าใช้จ่ายสูงในการดำเนินงาน และใช้ระยะเวลา

ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้สร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเจ้าของทุนหรือองค์กรภาคอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัย ตลอดจนสังคมโดยรวม

2.2 ความจำเป็นในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาตามแผนพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การสนับสนุนให้มีการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยโดยร่วมกับภาคเอกชนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ผลักดันให้มีการจัด

ทะเบียนลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรของคนไทยทั้งในและนอกประเทศ และให้นำทรัพย์สินทางปัญญานั้นไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้จริง จึงเป็นนโยบายรัฐที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ มาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ เช่น จำนวนผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร เป็นต้น จึงได้รับการกำหนดเป็นตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพผลแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทย และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้จำนวนผลงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา จำนวนผลงานวิจัย / สิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการเผยแพร่ ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาใหม่ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา เป็นตัวชี้วัดของประเด็นยุทธศาสตร์ข้อนี้

ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ระบุให้งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้รับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาหรืออนุสิทธิบัตร หรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติต่อจำนวนอาจารย์ประจำ เป็นส่วนหนึ่งของตัวบ่งชี้คุณภาพของสถาบันการศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ก็ได้ใช้ตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ในการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาเช่นกัน

สำหรับ กรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ดังนี้

2.2.1 การสร้างความตระหนัก (Public Awareness) และเผยแพร่ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา

- สร้างเครือข่ายเผยแพร่ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- จัดฝึกอบรมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจด้านทรัพย์สินทางปัญญา
- ประชาสัมพันธ์เผยแพร่และสร้างทัศนคติเชิงบวกด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงจิตสำนึกและค่านิยมในการใช้สินค้าและบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย
- ส่งเสริมการใช้ระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ต (IP e-learning) และระบบบริการสืบค้นข้อมูลเทคโนโลยีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาไทยอย่างกว้างขวาง

2.2.2 การกระตุ้นการสร้างสรรคและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาใหม่

- ร่วมเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในการส่งเสริม

ให้เยาวชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา

- บรรจุหลักสูตรทรัพย์สินทางปัญญาในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ระดับต้นขึ้นไป
- จัดประกวดการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อกระตุ้นความตื่นตัวและสร้างความมั่นใจในการสร้างสรรค์ผลงานทรัพย์สินทางปัญญา

2.2.3 การส่งเสริมการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน

- จัดอบรม หรือประสานความร่วมมือเพื่อให้ความรู้แก่นักประดิษฐ์และเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน และการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อแปลงเป็นทุน
- จัดฝึกอบรมบ่มเพาะ (Incubation) ให้นักวิจัยที่สนใจเป็นผู้ประกอบการมีความพร้อมในการกู้ยืมเงิน โดยให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำแผนธุรกิจ และเอกสารประกอบการกู้เงิน

2.2.4 การส่งเสริมการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาไปสู่การค้า

- จัดตลาดนัดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเป็นจุดนัดพบให้นักประดิษฐ์ และเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาได้มีโอกาสพบปะเจรจากับนักธุรกิจ นักลงทุน

เพื่อสร้างโอกาสในการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

- ส่งเสริมการใช้ระบบ IP e-Market เพื่อการซื้อขายหรือโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะ IP Match Making ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
- ส่งเสริมการบริหารจัดการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยสนับสนุนการตั้งสำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักประดิษฐ์ นักวิจัย และผู้สร้างสรรค์ผลงานทรัพย์สินทางปัญญา ในการจัดทำสัญญาโอนสิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการแบ่งปันสิทธิประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา

ตอนที่ 3

บทบาทของสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา

3.1 บทบาทของสถาบันการศึกษาในวงจรทรัพย์สินทางปัญญา

สถาบันศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาได้ตลอดวงจร คือ การสร้างสรรค์ (IP Creation) การคุ้มครอง (IP Protection) และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (IP Commercialization)

หากสถาบันการศึกษาเห็นความสำคัญในการส่งเสริมวงจรทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ ความพร้อมของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งทั้งในด้านบุคลากรที่มีความชำนาญและทรัพยากร โดยเฉพาะความพร้อมในการผลักดันให้สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งสร้างสรรค์ได้จดทะเบียนเป็นทรัพย์สินทางปัญญา **สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจึงควรพิจารณาบทบาทในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาตามความเหมาะสม โดยสถาบันการศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อมอาจใช้ความร่วมมือระหว่างสถาบันเป็นทางออกทางหนึ่ง**

ตัวอย่างการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาในปัจจุบันมีดังนี้

3.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นับว่าเป็น “ต้นน้ำ” ที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ มีความรู้ และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ความรู้ นวัตกรรม และผลงานทางทรัพย์สินทางปัญญา ตัวอย่างการดำเนินงาน มีดังนี้

1) การสร้างฐานความรู้สำหรับการสร้างสรรค์ เช่น การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตัวอย่างของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการสร้างฐานความรู้สำหรับการสร้างสรรค์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการจัดตั้งโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ การให้รางวัลบัณฑิตอาสาสมัครเพื่อส่งเสริมกิจกรรมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ดีเด่น โครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม

2) การจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก จัดแผนการเรียนรู้อริวิชาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์รหัส ค30205 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการนำความรู้คณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา

3) การส่งเสริมการต่อยอดนวัตกรรม

การจัดตั้ง Blue Team ซึ่งเป็นทีมอาสาสมัครต่อยอดพัฒนาการศึกษาสู่สากล นำนวัตกรรม “Think Wap” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางความคิดที่เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนคิดได้ ได้คิด มีเป้าหมายในชีวิต ชัยชนะแข็งแกร่ง เป็นคนดี มุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และยกระดับฐานความรู้ ต่อยอดพัฒนานวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีจากเอกสารสิทธิบัตรนานาชาติ

3.3 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะภาคการผลิต จึงมีบทบาทในการผลักดันการสร้างสรรค์นวัตกรรม และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ ดังตัวอย่างกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งในหลักสูตรการศึกษาในระบบและนอกระบบ

2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับภาคอุตสาหกรรมให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกของผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) มีความสามารถในการเรียนรู้ มีทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

3) การสร้างวิทยากรเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้สนใจในจังหวัดที่ตั้งสถานศึกษาและจังหวัดในอาณาบริเวณที่รับผิดชอบ

4) การจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Management Office) ในจังหวัดที่ตั้งสถานศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่มีความพร้อม

ตัวอย่างการสร้างความตื่นตัวด้านการประดิษฐ์ในระดับอาชีวศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนของสถาบันการศึกษา ระดับอาชีวศึกษาร่วมแข่งขันการประดิษฐ์หุ่นยนต์ในรายการ “ABU Asia-Pacific Robot Contest” ซึ่งจัดขึ้นโดย สหภาพวิทยุและโทรทัศน์แห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Broadcasting Union - ABU) ทั้งนี้ ในปี 2546 ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันภายใต้ชื่อเกมการแข่งขัน “ตะกร้อพิชิตจักรวาล” หรือ “Takraw Space Conqueror” ซึ่งผลการแข่งขันปรากฏว่า “ทีมนายฮ้อยทมิฬ 2002 V.2” จากวิทยาลัยการอาชีพสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ได้รับรางวัลชนะเลิศ และรางวัลขวัญใจประชาชน (Best Performance Award)

3.4 สถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีพันธกิจในการสร้างองค์ความรู้ให้กับสังคม จึงได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นแหล่งสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรมที่สามารถต่อยอดเป็นทรัพย์สินทางปัญญา รัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรม และนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ก็ได้ระบุให้ทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสิทธิบัตร และ/หรืออนุสิทธิบัตร เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา ตัวอย่างโครงการของ สกอ. มีดังนี้

1) การสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

การเข้าร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในโครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนเชิงพาณิชย์ (Commercial Research) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นำองค์ความรู้จากสถาบันอุดมศึกษา มาใช้ในการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงในการแข่งขันทางการตลาด เพื่อเพิ่มความสามารถ ในการสร้างองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ยกระดับเทคโนโลยี และ กระบวนการผลิตใหม่

2) การพัฒนาระบบบริหารจัดการในการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อม อาจจัดตั้งสำนักงาน อนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Office: TLO) ตามโครงการจัดตั้งหน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อพัฒนาระบบการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ไปสู่การจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร และ สิทธิบัตรทรัพย์สินทางปัญญาสู่กระบวนการต่อยอดองค์ความรู้ ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3) การบ่มเพาะและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สกอ. สนับสนุนการจัดตั้งหน่วยงานบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดังนี้

- Inspire ทำหน้าที่ผลักดันและส่งเสริม ผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา มาแปลงเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าสู่ภาควิสาหกิจ
- Teach ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อมูล ในการจัดตั้งบริษัทของหน่วยบ่มเพาะและจัดฝึกอบรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในฐานะผู้ประกอบการ
- Connect ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดตั้งบริษัท
- Create ทำหน้าที่ส่งเสริมการสร้างสรรคนวัตกรรม ธุรกิจใหม่ และผู้ประกอบการรายใหม่ ในภาคธุรกิจ

สถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อม อาจเข้าร่วมโครงการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator - UBI) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และสนับสนุนการพัฒนาให้อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และบัณฑิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กรุ่นใหม่

ตอนที่ 4

แนวทางการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมและความสนใจที่จะดำเนินการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของสถาบันให้ชัดเจน สรุปได้ดังนี้

4.1 การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายทางทรัพย์สิน ทางปัญญาของสถาบันการศึกษา

4.1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ทางทรัพย์สินทางปัญญาของ สถาบันการศึกษา

การดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาจะประสบความสำเร็จขึ้นกับวิสัยทัศน์และนโยบายของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ขึ้นกับบริบทและความพร้อมของสถาบันการศึกษา บางสถาบันการศึกษาอาจกำหนดวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาเพียงการสร้างตระหนักรู้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา แต่สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมอาจกำหนดให้การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์เป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถาบัน

4.1.2 การกำหนดนโยบายทางทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา

นโยบายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่ชัดเจนมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างสรรค์จากงานที่ได้รับทุนจากรัฐหรือสถาบันการศึกษา นโยบายดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ของสถาบันการศึกษา และผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) อาทิ คณะ สถาบันวิจัย คณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา เจ้าของแหล่งทุนภายนอกอย่างรอบด้าน

ปัจจุบันมีความความพยายามกำหนดหลักการและนโยบายกลาง เช่น

- หลักการแห่งชาติว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับงานวิจัยที่ได้รับทุนจากรัฐ (National Principles of IP Management for Publicly Funded Research) ของประเทศออสเตรเลีย http://www.arc.gov.au/about_arc/national_ip.htm
- ข้อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยและพัฒนา (Guidelines on Developing Intellectual Property Policy for Universities and R&D Organizations) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) http://www.wipo.int/uipc/en/guidelines/pdf/ip_policy.pdf

ส่วนประเทศไทยมีความพยายาม “ร่างมาตรฐานการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย” โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ร่วมกับสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO)

นโยบายทรัพย์สินทางปัญญาควรมีเป้าหมายหลัก (IP Policy Goals) โดยควรมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) การกระตุ้นให้มีการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบัน 2) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3) การดูแลให้มีการนำความรู้ ข้อค้นพบ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์โดยคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) โดยระบุทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในความคุ้มครองของนโยบายดังกล่าว เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ฯลฯ

สิทธิในการเป็นเจ้าของ (Ownership Rights) ข้อกำหนดในนโยบายต้องสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหากผลงานที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาได้รับทุนจากรัฐหรือภาคธุรกิจอุตสาหกรรมซึ่งเป็นแหล่งทุนภายนอก ในกรณีจำเป็นอาจมีข้อกำหนดให้จัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาไว้ด้วย

การเปิดเผยทรัพย์สินทางปัญญา (Disclosure of Intellectual Property) มหาวิทยาลัยควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยสิ่งประดิษฐ์ ข้อค้นพบ นวัตกรรม เพื่อพิจารณาศักยภาพในการต่อยอด รวมทั้งมีข้อกำหนดสำหรับผู้ประดิษฐ์ทั้งระหว่างและหลังการพิจารณาศักยภาพเชิงพาณิชย์ของสิ่งประดิษฐ์ ขณะเดียวกันควรมีการตั้งหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา เช่น TLO ซึ่งทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองและนำทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการเปิดเผยไปใช้ประโยชน์

การตลาด การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ การอนุญาตให้ใช้สิทธิงานที่มีสิทธิบัตร (Marketing, Commercialization, and licensing of patents) มหาวิทยาลัยควรมอบหมายหน่วยงาน หรือ TLO ทำหน้าที่ประเมินการตลาด และการอนุญาตให้ใช้สิทธิ เช่น บริษัทที่คาดว่าจะเป็นลูกค้า ความคุ้มค่าในการลงทุน ฯลฯ

การจัดสรรรายได้ (Distribution of Income) มหาวิทยาลัยควรถูกกำหนดหลักการคำนวณรายได้สุทธิจากการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาและการจัดสรรรายได้ดังกล่าวซึ่งโดยปกติจะจัดสรรให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) โดยตรงกับทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว

สิทธิและข้อผูกพันของผู้ประดิษฐ์และสถาบัน (Rights and Obligations of Inventors and Institution)

ประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในนามสถาบัน การทำสัญญาระหว่างสถาบันการศึกษากับภาคเอกชน ฯลฯ

หลักการแห่งชาติว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับงานวิจัยที่ได้รับทุนจากรัฐ ประเทศออสเตรเลีย

นโยบายของสถาบัน (Institutional Policies) กำหนดนโยบายว่าด้วยการเป็นเจ้าของสิทธิ การคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา

การจำแนกทรัพย์สินทางปัญญา (Identification of IP) ระบุขั้นตอนการจำแนกทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้นักวิจัยประเมินมูลค่า สิ่งค้นพบเชิงพาณิชย์ และวางกระบวนการวิเคราะห์สิ่งค้นพบเพื่อจำแนกทรัพย์สินทางปัญญาที่ควรค่าแก่การคุ้มครองและ/หรือนำไปใช้ประโยชน์

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Protection of IP) ความรับผิดชอบของบุคลากรเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการเก็บรักษาข้อมูลจากการทดลองวิจัย การป้องกันมิให้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ก่อนที่ทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะได้รับการคุ้มครอง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาพึงช่วยเหลือให้นักวิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้รางวัลและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

การเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา (Ownership of IP) มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการที่หน่วยงานจะใช้สิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาและ/หรือเป็นเจ้าของร่วมในผลงานที่ให้ทุนสนับสนุน นโยบายและขั้นตอนเกี่ยวกับการกำหนดความเป็นเจ้าของและ/หรือการให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งนโยบายและข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่นักศึกษาทั้งระดับบัณฑิตศึกษาและปริญญาตรีได้จากการศึกษารายวิชา การทำวิจัย และการฝึกอบรม

การประเมินทรัพย์สินทางปัญญา (Assessment of existing IP)

กำหนดขั้นตอนการประเมินทรัพย์สินทางปัญญาในสาขาวิชาที่นักวิจัยสนใจ

การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา (Management of IP)

กำหนดขั้นตอนปกติของการทบทวน (review) ทรัพย์สินทางปัญญาและ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ ตลอดจนผลิตผลที่เกิดจากงานวิจัยที่ได้รับทุนจากรัฐ คำแนะนำแก่ผู้สร้างสรรค์เกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ สำหรับการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

การแบ่งผลประโยชน์ (Sharing of benefits) แสดงการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา

ความโปร่งใสและการเสนอรายงาน (Transparency and reporting) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยที่ได้รับทุนจากรัฐนำเสนอต่อรัฐบาล

ความขัดกันของผลประโยชน์ (Potential conflict of interest)

กำหนดนโยบายและขั้นตอนให้คำแนะนำในเรื่องความขัดกันของผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของสิทธิ การบริหารจัดการ การคุ้มครอง และการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา

นอกจากนี้ จากการประมวลแนวทางการกำหนดนโยบาย ว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษาในประเทศต่าง ๆ สามารถสรุปเนื้อหาโยบายควรมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) เป้าหมายของนโยบายทรัพย์สินทางปัญญา (IP Policy Goals) เน้นการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมการสร้างสรรค์ การคุ้มครอง และการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ เป้าหมายของนโยบายหมายถึงการคุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการของคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการคุ้มครองประโยชน์ในการลงทุนในรูปแบบการวิจัยและทุนการศึกษาแก่ประชาชน

2) การให้คำจำกัดความทรัพย์สินทางปัญญา (IP Definition) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิบัตร (patent) ลิขสิทธิ์ (copyright) เครื่องหมายการค้า (trademark) โดยควรให้ความหมายและตัวอย่างของทรัพย์สินทางปัญญาที่ชัดเจน เช่น สิทธิบัตรครอบคลุมสิ่งประดิษฐ์ในลักษณะใด หรือ ลิขสิทธิ์หมายถึงรวมถึงตำราของคณาจารย์ หรือสื่อการสอนทางไกล เป็นต้น

3) หลักการความเป็นเจ้าของ (Principles of Ownership) และการเปิดเผย (Disclosure) ทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท ในบางกรณีรวมไปถึงข้อมูลและผลงานการวิจัยด้วย

4) การจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา กำหนดหลักการจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทของสถาบันให้ชัดเจน ทั้งสัดส่วนการจัดสรรแก่ผู้เกี่ยวข้องที่เป็นหน่วยงานและบุคคล

5) รูปแบบการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การให้คำปรึกษา (consultancies) การทำสัญญาวิจัยและพัฒนาทางการค้า

(commercial R&D contracts) ข้อตกลงอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (license agreement) และการจัดตั้งบริษัทจากงานวิจัย (spin - off companies)

6) การรับทราบแนวปฏิบัติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา บุคลากรทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารสถาบันการศึกษา จนถึงนักเรียนนักศึกษาภายในสถาบันการศึกษา ควรทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะการปกปิดและการรักษาประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา

7) การกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบงานทรัพย์สินทางปัญญา สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบงานทรัพย์สินทางปัญญา อาจกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานให้ชัดเจน กรณีที่ไม่สามารถจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ อาจกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบให้กับคณะกรรมการหรือบุคคล เช่น รองคณบดีด้านวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

อนึ่ง นอกจากการประกาศนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว สิ่งสำคัญที่สถาบันการศึกษาควรดำเนินการ คือ การออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างระเบียบของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีอาทิ

- ระเบียบมูลนิธิสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2538
- ระเบียบมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์จากงานวิจัย พ.ศ. 2545 และ

ระบุว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2546

- ระเบียบมหาวิทยาลัยมหิดลว่าด้วยสิทธิบัตรของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2547 ระบุว่าด้วยลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2547 หลักเกณฑ์และอัตราการจัดสรรผลประโยชน์ในงานสิทธิบัตร พ.ศ. 2544 หลักเกณฑ์และอัตราการจัดสรรผลประโยชน์ในงานลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2544
- ระเบียบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีว่าด้วยการบริหารผลประโยชน์อันเกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. 2538

4.2 การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา

4.2.1 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา

- การสร้างความตระหนักในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การจัดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือการฝึกอบรมเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา
- การสร้างเครือข่ายการวิจัย
- การกำหนดแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคความรู้

- การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์ความรู้
- การตั้งผู้นำด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Leaders) และผู้ประสานงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Coordinators) ในระดับคณะ/หน่วยงาน

4.2.2 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

- การเตรียมการเพื่อจดทะเบียนสิทธิบัตร
- การคัดกรองทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถจดทะเบียนได้
- การตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถจดทะเบียนกับหน่วยงานคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
- การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา
- การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

4.2.3 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับภาคอุตสาหกรรม (Technology Transfer)
- การนำงานวิจัยจากภาคการศึกษาไปจัดตั้งวิสาหกิจ (spin - off)
- การส่งเสริมการร่วมทุน (Venture Capital) ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา

4.3 การกำหนดหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

4.3.1 การตั้งหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

สถาบันการศึกษาสามารถดำเนินภารกิจด้านการสร้างความตระหนัก การสร้างสรรค์ การคุ้มครอง การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบ เช่น มหาวิทยาลัยอาจมอบหมายให้ฝ่ายวิจัยและบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลงานด้านการสร้างสรรค์ งานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ โดยควรมีการร่วมปรึกษาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคอุตสาหกรรมซึ่งจะเป็นผู้นำผลงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์ ส่วนการคุ้มครองและการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อาจมีการมอบหมายหน่วยงานภายใน หรือจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะ เช่น สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) สำนักงานถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer Office - TTO) สำนักงานจัดการเทคโนโลยี (Technology Management Office - TMO) หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจของมหาวิทยาลัย (University Business Incubator - UBI)

หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมีหลายรูปแบบ โดยอาจเป็น (1) สำนักงานหรือหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัย (2) หน่วยงานภายนอก ทั้งที่เป็นหน่วยงานไม่แสวงหารายได้ เช่น มูลนิธิ และหน่วยงานแสวงหารายได้ เช่น The University Companies Association (UNICO) ในประเทศสหราชอาณาจักร ส่วนประเทศญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติมักตั้งหน่วยงานประเภทนี้เป็น stock companies โดยคณาจารย์และนักวิจัยเป็นผู้ถือหุ้น (3) การทำงานร่วมกันระหว่าง

หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายนอก (4) มหาวิทยาลัย
ทำสัญญาจ้างหน่วยงานภายนอกให้ดำเนินงานเป็นโครงการๆ ไป

จากการประมวลกรณีศึกษาของประเทศต่างๆ มี
ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตั้งหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา
ของสถาบันการศึกษา ดังนี้

- 1) สถาบันการศึกษาเป็นผู้ลงทุนตั้ง TLO, TTO, TMO
หรือ UBI หรือเป็นการลงทุนร่วมกัน (joint venture)
ระหว่างสถาบันศึกษากับภาคเอกชน
- 2) สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งไม่ตั้ง TLO, TTO, TMO
หรือ UBI ของตนเอง แต่ใช้หน่วยงานดังกล่าวของ
สถาบันการศึกษาหนึ่งให้บริการอยู่แล้วร่วมกัน
- 3) สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งไม่ตั้ง TLO, TTO, TMO
หรือ UBI ของตนเอง แต่ใช้บริการหน่วยบริหาร
จัดการทรัพย์สินทางปัญญาของหน่วยงานรัฐหรือ
ภูมิภาค (ถ้ามี)

สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีคันไซ (Kansai TLO) ในประเทศญี่ปุ่น ตั้งในอุทยานวิจัยเกียวโต ให้บริการด้านการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีแก่มหาวิทยาลัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยเอกชน 38 แห่งในเขตคันไซ เช่น มหาวิทยาลัยเกียวโต มหาวิทยาลัยริทซุเมอิดัน สถาบันเทคโนโลยีแห่งเกียวโต และมหาวิทยาลัยโอซากา รวมทั้งยังมีเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยนอกเขตคันไซ อาทิ Tsukuba Liaison (Tsukuba University TLO) และกองทุน Tsukuba Fund นอกจากนี้ ยังทำงานร่วมกับกลุ่มนักลงทุนและบริษัทอุทยานวิจัยเกียวโต (Kyoto Research Park Corporation) โดยเน้นการให้บริการด้านการบ่มเพาะวิสาหกิจ

4.3.2 การกิจของหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) สำนักงานถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer Office - TTO) สำนักงานจัดการเทคโนโลยี (Technology Management Office - TMO) ทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองและการนำสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมที่ค้นพบไปใช้ประโยชน์ เป็นตัวกลางระหว่างสถาบันการศึกษา นักวิจัยหรือผู้ประดิษฐ์ที่เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและพัฒนา กับภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคอุตสาหกรรมที่เป็นผู้สนใจซื้อผลงานหรือร่วมลงทุน ดังแสดงในภาพ

โดยปกติ กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิชาการที่หน่วยงานฯ ต้องดำเนินงานมีดังนี้

- 1) **จำแนก/คัดกรองนวัตกรรมที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์** มหาวิทยาลัยต้องหากลไกที่จะทำให้เกิดงานวิจัยที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาบางแห่งจ้างบุคคลมาทำหน้าที่วางแผนการทำงานวิจัยร่วมกับคณาจารย์เพื่อสร้างนวัตกรรมที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ แต่ส่วนใหญ่ก็ยั้งรอให้คณาจารย์เปิดเผยสิ่งประดิษฐ์แก่ TLO หลังการบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล จะมอบหมายบุคลากร (project manager/ licensing manager) ให้ดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับคณาจารย์ผู้ประดิษฐ์เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ในการคุ้มครองและใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

- 2) ประเมินสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการเปิดเผย การประเมินสิ่งประดิษฐ์ต้องพิจารณา (1) ความเป็นเจ้าของสิทธิในนวัตกรรม (2) ขั้นตอนด้านเทคนิคและการพัฒนานวัตกรรม เช่น prototype หรือ สิ่งประดิษฐ์ขั้นต้น (3) “ความเป็นไปได้ในการจดสิทธิบัตร” (patentability) (4) มูลค่าเชิงตลาด การวางตลาดและคู่แข่งด้านการค้า (5) คุณลักษณะของผู้ประดิษฐ์ (ชื่อเสียง ความตั้งใจจริงฯ) ทั้งนี้ TLO อาจประเมินว่า (1) ไม่ดำเนินการต่อเพราะการจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ยังมีอุปสรรค และคืนสิทธิให้แก่ผู้ประดิษฐ์ (Release of Rights) (2) บริษัทเจ้าของทุนมีสิทธิเบื้องต้นในการเป็นผู้นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (3) ยื่นขอจดสิทธิบัตรทันทีเพื่อคุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ (4) เจรจาต่อรองกับผู้ขอใช้สิทธิในกระบวนการประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังการยื่นขอสิทธิบัตร โดยมีการจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับการไม่เปิดเผยสิ่งประดิษฐ์ต่อสาธารณะด้วย
- 3) ดำเนินการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา TLO ต้องดำเนินการจดทะเบียนสิ่งประดิษฐ์ที่คณาจารย์เปิดเผยแต่อาจไม่มีงบประมาณเพียงพอ เพราะค่าใช้จ่ายในกระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตรค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการจดสิทธิบัตรระหว่างประเทศ จึงอาจจำเป็นต้องหาแหล่งทุนสนับสนุน เช่น หน่วยงาน/องค์กรระดับชาติและท้องถิ่น มูลนิธิ

การกุศล รายได้สะสมของ TLO จากค่าธรรมเนียม
การอนุญาตให้ใช้สิทธิงบประมาณของมหาวิทยาลัย

4) ถ่ายทอดนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยไปสู่ภาค

อุตสาหกรรม งานวิจัยที่ได้รับทุนจากบริษัทหรือ
ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้มาก
กว่างานวิจัยที่คณาจารย์ดำเนินการตามความสนใจ
เพื่อประโยชน์ด้านวิชาการหรือการเรียนการสอน
แต่มหาวิทยาลัยควรจัดทำ “แฟ้มสะสมเทคโนโลยี”
(portfolio of technologies) และแสวงหาหุ้นส่วน
ภาคอุตสาหกรรมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม
ที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ ส่วน TLO ก็ต้องมีความ
เชี่ยวชาญด้านการทำวิจัยตลาด รวบรวมข้อมูลจาก
แหล่งต่าง ๆ เพื่อระบุตลาดที่จะจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์
องค์กร/บริษัทที่น่าจะสนใจขออนุญาตใช้สิทธิและ
บุคคลที่ควรติดต่อในองค์กร/บริษัทนั้น ทั้งนี้ การ
วิจัยตลาดมีความมุ่งหมายที่จะได้มาซึ่งบริษัทที่
สนใจลงทุนเพื่อนำนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย
ออกวางในท้องตลาด

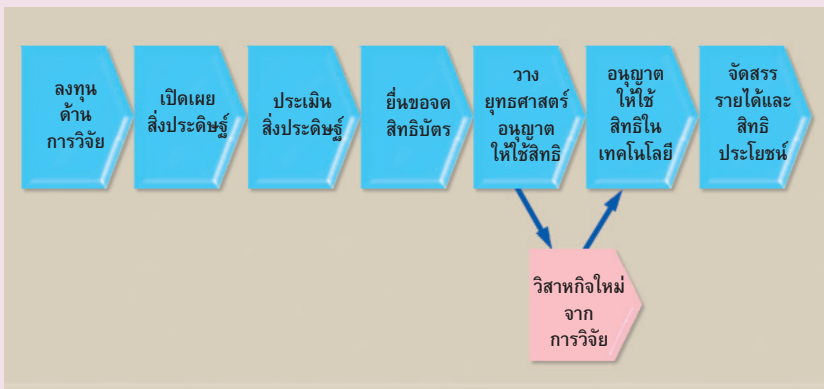
5) เจรจากลงกับผู้ขออนุญาตใช้สิทธิในเทคโนโลยี

งานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่
ยังอยู่ในขั้นต้นของการพัฒนาให้มีความพร้อม
สำหรับนำไปวางตลาด การเจรจาจึงต้องครอบคลุม
ตั้งแต่ขั้นการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ การจัดการความ
เสี่ยงในการยื่นขอจดสิทธิบัตร การเจรจาอนุญาต

แบบผูกขาด/ไม่ผูกขาดรายเดียว (exclusive/non-exclusive) หลังการเจรจา TLO มีหน้าที่เก็บข้อมูลติดตาม ดูแลให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินงานตามสัญญา

- 6) พิจารณาตั้งวิสาหกิจใหม่จากการวิจัย สิ่งประดิษฐ์หรือผลงานวิจัยที่มีศักยภาพอาจได้รับการพัฒนาต่อยอดโดยการตั้งหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อให้สามารถตั้งบริษัทใหม่จากงานวิจัยหรือตั้งบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา เช่น บริษัทนวัตกรรมจามจุรีจำกัด ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบริษัทร่วมทุนสตางค์จำกัด ของมหาวิทยาลัยมหิดล
- 7) จัดสรรผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา TLO ต้องรายงานรายได้หรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาให้สถาบันการศึกษาทราบ และดำเนินการจัดสรรให้ผู้ประดิษฐ์ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดหรือระเบียบของสถาบันการศึกษา

กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีของสถาบันการศึกษาจึงเริ่มตั้งแต่การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยและพัฒนา การเปิดเผยและการประเมินสิ่งประดิษฐ์ รวมไปถึงกระบวนการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ ซึ่งอาจสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

4.3.3 ปัจจัยเงื่อนไขในการดำเนินงานของหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

ความสำเร็จในการตั้งหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นกับปัจจัยเงื่อนไขหลายประการ รายงานการวิจัยในมหาวิทยาลัยหลายฉบับได้สรุปปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น

- ปริมาณและคุณภาพของงานวิจัยที่มีศักยภาพในการต่อยอดเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย
- อายุและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

- นโยบายและขั้นตอนของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
- โครงสร้างของหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา
- บุคลากรของหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา
- การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อกระตุ้นการสร้างสรรค การคุ้มครอง และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์
- การสร้างแรงจูงใจให้คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค การคุ้มครอง และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์
- วัฒนธรรมวิจัยและการเป็นผู้ประกอบการของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญด้านการถ่ายทอดและการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์มี 3 ประการคือ

- 1) ปริมาณและคุณภาพของงานวิจัยที่มีศักยภาพในการต่อยอดเชิงพาณิชย์
- 2) การบริหารจัดการที่ดีและความสามารถในการบริหารองค์กรให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง โดยหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาต้องใช้กลยุทธ์

ด้านการตลาดมีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านพาณิชย์มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญาในจำนวนเพียงพอ

3) การให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของมหาวิทยาลัย

ส่วนสถาบันการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการตั้งหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาได้นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงานที่น่าสนใจดังนี้

สถาบันเทคโนโลยีแห่งมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้จัดการ M.I.T. Technology Licensing Office ให้คำแนะนำในเอกสาร “Ten Things to Know about Setting Up a Technology Transfer Office” โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นเชิงเศรษฐกิจ 5 ประการ (The Economic Five)

- 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ได้สร้างความร่ำรวยให้มหาวิทยาลัย
- 2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนที่มีจำนวนมากเพียงพอ
- 3) การสร้างรายได้คุ้มรายจ่ายอาจต้องใช้เวลาเกือบ 10 ปี และเป็นไปได้ว่าทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของท่านอาจไม่เคยสร้างรายได้ให้เพียงพอ
- 4) การทำให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย (รวมทั้งวิสาหกิจตั้งใหม่จากงานวิจัย) ส่งผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนาน อาจถึง 20-30 ปี

5) มหาวิทยาลัย บัณฑิต และชุมชนอาจได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ประเด็นด้านการปฏิบัติงาน 5 ประการ (The Implementation Five)

1) ผู้บริหารระดับสูงต้องให้การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและด้านอื่นๆ อย่างชัดเจน

2) ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้กำหนดพันธกิจ นโยบาย และจัดลำดับความสำคัญของการถ่ายทอดเทคโนโลยี

3) นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา บทบาทนักวิจัยในการติดต่อกับภาคอุตสาหกรรม และกฎระเบียบต่างๆ ควรได้รับการกำหนดก่อนเริ่มโครงการหรือเจรจาตกลง

4) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบาย กระบวนการตรวจสอบและการร้องเรียนที่เข้าใจได้ตั้งแต่นั้น

5) การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ (talent-based business) จึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่เข้าใจทั้งงานวิชาการและอุตสาหกรรมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน และมีความสามารถในการเจรจาให้ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์

4.3.4 กรณีตัวอย่างการตั้งหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด เป็นผู้นำด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิง “การตลาด” และเป็นแห่งแรกที่จัดตั้ง TLO ในสหรัฐอเมริกา ทำหน้าที่ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและสร้างรายได้ให้มหาวิทยาลัยนำกลับไปใช้สนับสนุนการวิจัยและการศึกษา มีผลงานที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง เช่น การจดทะเบียนสิทธิบัตรเทคโนโลยี DNA ที่สร้างรายได้ให้กับมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียถึง 225 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำนักงานฯ แต่งตั้ง licensing associates ดูแลสิ่งประดิษฐ์แต่ละชิ้นตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้ผู้สร้างสรรค์และลูกค้าภายนอกมีผู้ที่สามารถติดต่อได้ทุกขั้นตอน สำนักงานฯ ไม่ทำหน้าที่ด้านธุรกิจโดยตรงให้บริษัทที่ตั้งขึ้นจากผลงานวิจัย (start-up companies หรือ start-ups) โดยให้เป็นหน้าที่ของสถานประกอบการที่เป็นผู้เริ่มตั้งหรือร่วมลงทุน (angel or venture capitalists) หรือแหล่งทุนด้านธุรกิจภายนอกอื่นๆ สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (TLO) มีหุ้นในบริษัทที่ตั้งขึ้นจากผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจำนวนมาก เช่น ปี ค.ศ. 2003 มหาวิทยาลัยมีหุ้นในบริษัท 80 แห่ง แต่บริษัท Stanford Management Company ที่ดูแลการลงทุนของมหาวิทยาลัยจะขายหุ้นของ TLO ทันทีที่สามารถทำได้แทนการถือครองเอาไว้เพื่อหลีกเลี่ยงประเด็นเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน

มูลนิธิวิจัยศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยวิสคอนซิน หรือ Wisconsin Alumni Research Foundation (WARF) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1925 หลังการค้นพบและจดสิทธิบัตรวิตามินเอเพื่อนำมารักษาโรคขาดวิตามิน เป็นองค์กรไม่แสวงกำไรที่มีหน้าที่พัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมูลนิธิ เป็นผู้ยื่นขอสิทธิบัตร ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับสิทธิบัตรและทำงานร่วมกับผู้ประดิษฐ์ในการจัดทำแผนเชิงพาณิชย์ นักวิจัยของมหาวิทยาลัยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยสิ่งประดิษฐ์ต่อ WARF หากไม่ได้รับเงินทุนวิจัยจากรัฐบาลกลาง แต่ส่วนใหญ่จะรายงานให้ทราบเนื่องจาก WARF มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สำนักงานของมูลนิธิ แบ่งเป็นกลุ่มงานอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing Group) และกลุ่มงานสิทธิบัตร (Patent Group) กลุ่มงานอนุญาตให้ใช้สิทธิทำงานด้านการตลาด การขาย การเจรจาที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มงานสิทธิบัตรดำเนินการด้านการเปิดเผยสิ่งประดิษฐ์และประเมินศักยภาพในการจดสิทธิบัตร ในการยื่นขอสิทธิบัตร WARF ใช้วิธีการจ้างที่ปรึกษาภายนอกดำเนินการ นอกจากนี้ ยังอำนวยความสะดวกด้านกฎหมายและบัญชีสำหรับการตั้งบริษัทใหม่จากการวิจัย (start-up companies) และในบางกรณีจะช่วยหาผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจและการจัดการมาให้ความช่วยเหลือ

สถาบันเทคโนโลยีแห่งมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่งตั้งคณะกรรมการทรัพย์สินทางปัญญา มีรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยเป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายของสถาบันฯ และจัดตั้งหน่วยงาน 2 แห่งเพื่อดูแลกิจการในด้านนี้ คือ Office of Sponsored Programs ทำหน้าที่เจรจาเรื่องสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์สำหรับงานวิจัยทุกโครงการที่ได้รับทุนจากหน่วยงานของรัฐและภาคอุตสาหกรรม กับสำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (TLO) ทำหน้าที่ดูแลงานด้านการอนุญาตให้ใช้สิทธิ และรับแจ้งการเปิดเผยการค้นพบจากผู้สร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์ ในกรณีที่ผลงานวิจัยนั้นเป็นงานที่ได้รับทุนภายนอกมหาวิทยาลัยมีหน้าที่รายงานการค้นพบนวัตกรรมใดๆ ให้เจ้าของทุนทั้งผู้ให้ทุนที่เป็นภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานรัฐบาลกลางซึ่งเป็นแหล่งทุนหลักของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีแนวการดำเนินงานหลายด้านเพื่อสร้างบรรยากาศของการเป็นมหาวิทยาลัยบริษัทและการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีจนได้รับการขนานนามว่า “ปรากฏการณ์เคมบริดจ์” (Cambridge Phenomenon) รวมทั้งได้พัฒนา “เครือข่ายเคมบริดจ์” (The Cambridge Network) ขึ้น โดยมีพันธมิตรจากมหาวิทยาลัยและบริษัททั้งในและนอกประเทศ อาทิ MIT Alliance หรือพันธมิตรร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์แห่งสหรัฐอเมริกา กลุ่ม “เครือข่ายเคมบริดจ์” หรือบริษัท Cambridge Silicon Radio ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1998 จากงานวิจัยระบบ “bluetooth” ซึ่งได้สร้างรายได้ถึงปัจจุบันถึง 250 ล้านดอลลาร์หรือ 375 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือการร่วมดำเนินโครงการวิจัยกับบริษัท Toshiba, Rolls Royce, Microsoft, British Petroleum และ Glaxo Smith Kline เป็นต้น หน่วยงานส่งเสริม

การวิจัย คือ หน่วยงานบริการด้านการวิจัย (Research Services Division) และหน่วยประสานธุรกิจและบริการวิจัย (The Business Liaison and Research Services) นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งบริษัท Cambridge Enterprise เพื่อดำเนินการด้านทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะ รวมทั้งจัดให้มี “Enterprise champion” ประจำคณะต่างๆ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการติดต่อภาคธุรกิจและการนำผลงานวิจัยไปใช้เชิงพาณิชย์อีกด้วย

Loughborough University Enterprises Ltd. (LUEL) ประเทศสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและเสนอแนะ เกี่ยวกับ สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งความลับทางการค้า โดยผู้ที่สามารถเข้ารับบริการได้คือ นักวิชาการของมหาวิทยาลัย นักศึกษา ส่วนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ จะมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญให้คำแนะนำและเสนอแนะในกระบวนการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องและสำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสืบค้นหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม เช่น หน่วยงานภาครัฐ EU และภาคอุตสาหกรรมและองค์กรเอกชน โดยสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมและแสดงความจำนงผ่านทางเว็บไซต์ ที่ผ่านมา บริษัทมีโครงการที่ขอเข้ารับคำปรึกษา 260 โครงการ

มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ มีสถิติเป็นลำดับที่ 1 ในประเทศออสเตรเลียทั้งในด้านการจดทะเบียนสิทธิบัตรทั่วโลก รายได้จากการอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การตั้งบริษัทใหม่จากงานวิจัย (start-ups) และมูลค่าการลงทุน ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องจากการปรับรื้อระบบการดำเนินงานเชิงพาณิชย์เมื่อ ค.ศ. 1995 โดยการตั้งบริษัท UQ Holdings Pty Limited (UQH) เป็นบริษัทแม่ของบริษัทที่มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นทั้งหมด UQH มีบริษัทลูกที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี 7 แห่ง คือ UniQuest Pty Limited ซึ่งเป็นบริษัทหลักด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี บริษัท CiTR, SARV, IMBcom Pty Ltd., JKTech Pty Ltd. บริษัท UQ Foundation Trust ซึ่งทำหน้าที่ระดมทุน และบริษัท Comquest Pty Limited ซึ่งทำหน้าที่บริหารจัดการงานวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ยังได้ร่วมลงทุนกับมหาวิทยาลัยเมลเบิร์นในการก่อตั้ง Uniseed Pty Limited โดยมีกองทุนก่อตั้ง 20 ล้านเหรียญออสเตรเลียสำหรับใช้เป็นเงินเริ่มตั้งและลงทุนกิจการด้านธุรกิจจากงานวิจัย (pre-seed and seed venture capital investment fund)

สำนักงานวิจัยและการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นผู้ดูแลบริษัทที่มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานฯ มีหน่วยงานภายใน คือ หน่วยสัญญาวิจัยทำหน้าที่ยกร่างและต่อรองข้อสัญญากับแหล่งทุนวิจัย ให้บริการด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจำแนกและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจากงานวิจัย การบริหารความเสี่ยงและแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ

บริษัทโตได จำกัด (TODAI TLO, Ltd.) เป็นสำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยโตเกียว ซึ่งโดยทั่วไปยังคงเรียกชื่อเดิมของบริษัทว่า CASTI (Center for Advanced Science and Technology Incubation) เมื่อมหาวิทยาลัยโตเกียวปรับสถานะเป็นมหาวิทยาลัยบริษัท CASTI จึงเป็นผู้ทรงสิทธิในสิ่งประดิษฐ์ทุกชนิดที่มหาวิทยาลัยสร้างขึ้น ลักษณะการจัดตั้ง CASTI คล้ายกับ TLO ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (MIT) ในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีมากกว่าการทำหน้าที่หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจหรือกิจกรรมอื่นๆ CASTI จะนำสิทธิบัตรในเทคโนโลยีที่ผลิตขึ้นในมหาวิทยาลัยไปอนุญาตแก่บริษัท/องค์กรภายนอก ขณะเดียวกันก็มองหานวัตกรรมใหม่ที่คาดว่าจะตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม หลังการปรับสถานะเป็นมหาวิทยาลัยบริษัท หลักการเดิมที่ให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นของนักวิจัยจึงกลายมาเป็นทรัพย์สินที่ดำเนินการในนามของสถาบันเพื่อมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยโตเกียวได้ตั้งแผนกบริษัทสัมพันธ์ (University Corporate Relations Department) มาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงแห่งเกาหลี (Korea Advanced Institute of Science and Technology - KAIST) มีนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่นับได้ว่าเป็นก้าวหน้าที่สูงสุดในสาธารณรัฐเกาหลีโดยเฉพาะด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์ KAIST ตั้งศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยี (Technology Innovation Center - TIC) และศูนย์บ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยี (Technology Business Incubation Center - TBI) เมื่อ ค.ศ. 1994 ต่อมาขยายกิจการมาเป็นศูนย์ร่วมลงทุนเทคโนโลยีขั้นสูง (High-Tech Venture Center - HTVC) ใน ค.ศ. 1997 และอีก 2 ปีต่อมาก็ได้มีการตั้งคอมเพล็กซ์เทคโนโลยีขั้นสูง (High-Tech Complex) เป็นสถานที่ตั้งสำนักงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ภารกิจหลักของศูนย์ร่วมลงทุนเทคโนโลยีขั้นสูง (HTVC) คือ การบ่มเพาะธุรกิจ การถ่ายทอดและนำเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และการประเมินเทคโนโลยี ซึ่งมีศูนย์ต่างๆ คือ ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยี (Technology Business Incubation Center - TBI) ศูนย์ประเมินเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการแข่งขัน (Competitive Technology Assessment Center - COTAC) และศูนย์ถ่ายทอดและอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Center for Technology Transfer & Licensing - CCTL)

โรงเรียนโพลีเทคนิคหนันยาง (Nanyang Polytechnic - NYP) ประเทศสิงคโปร์ จัดเวทีขับเคลื่อนนวัตกรรมและส่งเสริมการค้าเทคโนโลยีที่ผลิตโดยนักเรียน และจัดตั้ง “องค์กรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเชิงประยุกต์” (extended applied R&D arm) ทำหน้าที่ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ความสามารถในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

บริษัท NUS Enterprise (ETP) มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) ได้รับการปรับโครงสร้างใหม่ให้เป็นองค์กรอิสระเมื่อ ค.ศ. 2001 เป็นหน่วยงานที่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย กิจกรรมหลักของ NUS Enterprise จึงได้แก่ การศึกษาบนฐานประสบการณ์ (experiential education) การสร้างความร่วมมือและภาคีกับภาคอุตสาหกรรม (industry engagement and partnerships) และการสนับสนุนการประกอบธุรกิจ (entrepreneurship support) ซึ่งรวมถึงการบริหารจัดการและการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี หน่วยงานย่อยใน NUS Enterprise ประกอบด้วยวิทยาลัยสาขาในต่างประเทศ สำนักงานประสานงานภาคอุตสาหกรรม และศูนย์ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ยังมีบริษัทลูกและหน่วยธุรกิจที่เป็นหน่วยหารายได้ให้กับองค์กรหลัก คือ NUS Extension (NEX), NUS Press และ NUS Technology Holdings Pte Ltd. (NTH) ซึ่งเป็นบริษัทจัดหาเงินลงทุนให้กับวิสาหกิจด้านเทคโนโลยีที่ตีพิมพ์ใหม่เพื่อนำผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยไปใช้เชิงพาณิชย์

4.4 การกำหนดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาควรแปลงนโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยอาจใช้วงจรทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นกรอบในการจัดทำแนวปฏิบัติดังนี้

การสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา	
กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ
<ul style="list-style-type: none"> ■ การสร้างความตระหนักในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การจัดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือ การฝึกอบรมเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา 	ครูและคณาจารย์ คณะ หรือ หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา
<ul style="list-style-type: none"> ■ การสร้างเครือข่ายการวิจัย โดยการสร้างความร่วมมือในการวิจัยกับสถาบันการศึกษาอื่น หรือ ภาคเอกชน 	หน่วยงานวิจัยหรือฝ่ายวิจัยระดับสถาบันการศึกษาหรือระดับคณะ
<ul style="list-style-type: none"> ■ การกำหนดแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคความรู้ โดยอาจจัดให้ค่าปรึกษาในการสร้างสรรคความรู้ การให้ทรัพยากรสนับสนุนการวิจัย การกำหนดให้งานสร้างสรรคเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ 	ฝ่ายบริหารสถาบันการศึกษา กำหนดและประกาศแรงจูงใจให้มีความชัดเจนต่อประชาคมของสถาบันการศึกษา
<ul style="list-style-type: none"> ■ การพัฒนางานวิจัยและพัฒนา อาจเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนมาร่วมในกระบวนการนำเสนอแนวคิดในการทำวิจัยเพื่อระดมการสนับสนุนทรัพยากรในการวิจัย 	หน่วยงานวิจัยหรือฝ่ายวิจัย อาจทำหน้าที่ในการหาผู้ร่วมทุนหรือจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

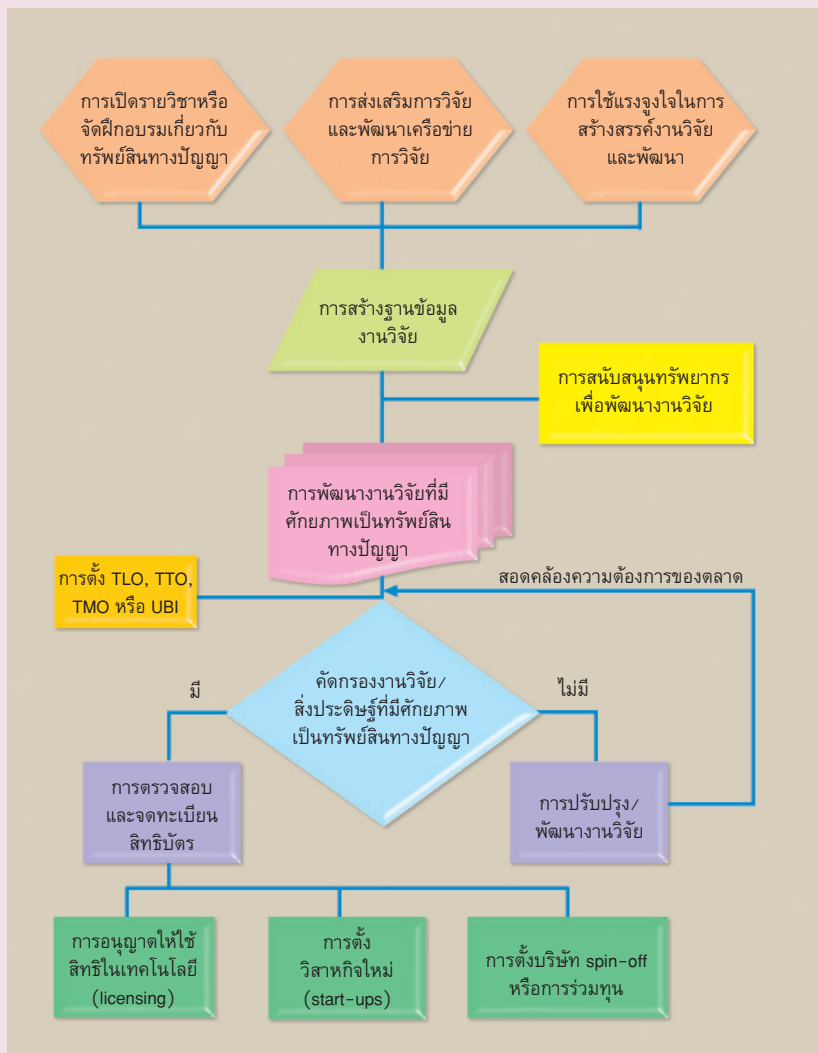
กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ
<p>■ การเตรียมการเพื่อจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยผู้ประดิษฐ์คิดค้นต้องปกปิดสิ่งประดิษฐ์นั้นจนกว่าจะเสร็จสิ้นการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะต้องระมัดระวังเรื่องการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ</p>	<p>หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษาให้คำปรึกษาในการรักษาความลับของสิ่งประดิษฐ์หรือผลงาน</p>
<p>■ การคัดกรองสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่สามารถจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากสิ่งประดิษฐ์หรือผลงานการคิดค้นบางอย่างไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้ไม่คุ้มค่าในการจดทะเบียน หน่วยงานคัดกรองอาจทำหน้าที่เพิ่มเติมในการให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุงผลงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด</p>	<p>หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา ทำหน้าที่คัดกรอง เช่น มหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท ได้รับทุนจากหน่วยงานที่ปรึกษาภายนอกในการคัดกรอง</p>
<p>■ การตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถจดทะเบียนกับหน่วยงานคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ปัจจุบันกรมทรัพย์สินทางปัญญาประเทศไทย ได้ประสานความร่วมมือในด้านฐานข้อมูลสิทธิบัตรกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดตั้ง TLO เพื่อใช้ในการสืบค้นและตรวจสอบขั้นต้นก่อนยื่นจดทะเบียน</p>	<p>หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษา ทำหน้าที่สืบค้นและตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของสิ่งประดิษฐ์ที่ผ่านการคัดกรอง</p>
<p>■ การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนไปที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อส่งเรื่องต่อไปยังกรมทรัพย์สินทางปัญญาให้พิจารณารับจดทะเบียนต่อไป ทั้งนี้ ทรัพย์สินทางปัญญาที่รับแจ้งหรือจดทะเบียนมี 7 ประเภท คือ 1) สิทธิบัตร 2) ลิขสิทธิ์ 3) เครื่องหมายทางการค้า 4) แบบผังภูมิวงจรรวม 5) ความลับทางการค้า 6) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และ 7) ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>กรมทรัพย์สินทางปัญญา ทำหน้าที่หลักในการรับและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยมี 3 สำนักงานหลักในการจดทะเบียน คือ สำนักสิทธิบัตร สำนักลิขสิทธิ์ และสำนักเครื่องหมายการค้า</p>

การใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์

กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ
<ul style="list-style-type: none"> ■ การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับภาคอุตสาหกรรม (Technology Transfer) เพื่อประโยชน์ในการอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing) ในทรัพย์สินทางปัญญาที่สถาบันการศึกษาไม่สามารถจัดตั้งวิสาหกิจขึ้นเองได้ หรือไม่มีความชำนาญในตลาดผลิตภัณฑ์ดังกล่าว 	<p>หน่วยบ่มเพาะธุรกิจ (Incubator) ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายธุรกิจเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ การริเริ่มและจัดตั้งวิสาหกิจใหม่จากงานวิจัย (start - ups) เช่น บริษัทกิจการร่วมทุน POSTECH (POSTECH Venture Business Co.,Ltd.) ของมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโพฮัง (Pohang University of Science and Technology: POSTECH) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี 	<p>หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในมหาวิทยาลัย (UBI) ทำหน้าที่สนับสนุนทรัพยากรในการจัดตั้งวิสาหกิจใหม่จากงานวิจัยของสถาบันการศึกษา</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ การจัดตั้งวิสาหกิจใหม่จากสถาบันการศึกษา (spin - off) หรือการส่งเสริมกิจการร่วมทุน (Venture Capital) ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับสถาบันการศึกษา ในส่วนของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีศักยภาพทางการตลาด (Marketing Potential) สถาบันการศึกษาอาจสนับสนุนให้จัดตั้งวิสาหกิจหรือร่วมทุนกับภาคเอกชน โดยสถาบันการศึกษาจะได้ประโยชน์จากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา 	<p>สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (TLO) ควรทำหน้าที่ในการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดตั้งวิสาหกิจหรือประสานเครือข่ายธุรกิจในการจัดตั้งกิจการร่วมทุน โดยต้องพิจารณาความสามารถในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน</p>

จากตารางกิจกรรมและหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของสถาบันการศึกษาข้างต้น สามารถนำมาจัดทำเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิขั้นตอนการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา

4.5 การสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา

4.5.1 มาตรการสร้างแรงจูงใจสำหรับคณาจารย์และ นักวิจัย

คณาจารย์ และ นักวิจัย เป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องหามาตรการจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวทำการวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยเฉพาะกลุ่มคณาจารย์

ตัวอย่างมาตรการจูงใจมีดังนี้

- 1) การให้เงินทุนวิจัยและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยที่ทันสมัย
- 2) การแบ่งผลประโยชน์และรายได้จากผลงานวิจัยและการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี
- 3) การอนุญาตให้คณาจารย์ถือหุ้นในบริษัทที่ตั้งใหม่จากผลงานวิจัย (start-ups)
- 4) การใช้งานที่ได้รับการจดสิทธิบัตร/อนสิทธิบัตรเป็นส่วนหนึ่งของผลงานในการขอตำแหน่งทางวิชาการ
- 5) การปรับวิธีการว่าจ้าง เกณฑ์ภาระงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์
 - การกำหนดให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นกิจกรรมบริการชุมชน (outreach service) ที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

เพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเพื่อบรรจุเป็นคณาจารย์ประจำ

- การให้คณาจารย์ลดภาระงานสอนเพื่อทำงานวิจัย (Research Release)

มหาวิทยาลัยจอร์เจีย สเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา มีนโยบายส่งเสริมให้คณาจารย์แสวงหาทุนวิจัย โดยคณาจารย์ได้รับการลดภาระงานให้ไปจัดเตรียมข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อเสนอแหล่งทุนภายนอก

- การว่าจ้างคณาจารย์ทวิสังกัด (Joint appointment)
- การว่าจ้างคณาจารย์วิจัย (Research Professor)

มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีนโยบายว่าจ้างศาสตราจารย์วิจัย (Research Professor) รองศาสตราจารย์วิจัย (Research Associate Professor) และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจัย (Research Assistant Professor) โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลนั้นต้องได้รับเงินเดือนทั้งหมดจากเงินทุนวิจัย การบรรจุบุคคลดังกล่าวไม่ถือเป็นการทดลองชั่วคราว แต่บุคคลนั้นไม่มีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นคณาจารย์ประจำ และต้องรับผิดชอบงานวิจัยเป็นหลัก

■ การอนุญาตให้คณาจารย์ทำงานบริษัทธุรกิจ เอกชนเพื่อประโยชน์ด้านวิชาการ

มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา เปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักวิจัยทำงานกับบริษัทและผู้สนใจร่วมลงทุนในบริษัทที่สร้างขึ้นจากผลงานวิจัย หากการทำงานนั้นเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหรือมีแนวโน้มจะพัฒนาโครงการวิจัยระดับชาติได้ ชื่อน่าสังเกตคือมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดมักเลือกผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีและนักวิทยาศาสตร์มาเป็นผู้บริหาร เช่น คณบดี รองอธิการบดี หรืออธิการบดีคนปัจจุบัน

■ การให้รางวัลและการยกย่องเกียรติ

มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย เทค และบริษัททรัพย์สินทางปัญญา เวอร์จิเนีย เทค (VTIP) ประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมกันจัดงานเชิดชูเกียรตินักประดิษฐ์ (Inventor Recognition Reception) เป็นงานประจำปี

4.5.2 มาตรการสร้างแรงจูงใจสำหรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่สนับสนุนให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับคณาจารย์ในลักษณะผู้ช่วยวิจัย (Research Assistant) โดยเฉพาะโครงการวิจัยที่ได้รับทุนภายนอกทั้ง

จากรัฐบาลกลางและบริษัทธุรกิจอุตสาหกรรม รวมทั้งให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและดุษฎีบัณฑิต โดยมีมาตรการจูงใจดังนี้

- การให้รางวัลวิทยานิพนธ์และรางวัลสิ่งประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยเปอร์ดู ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดการประกวดสิ่งประดิษฐ์ของนักศึกษาประจำปีในงาน *Burton Morgan Entrepreneurship Competition* ผู้ชนะการประกวดจะได้รับการสนับสนุนจากโครงการ *Gateways* เป็นเงินรางวัล 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ และได้สถานที่จัดตั้งสำนักงานธุรกิจในศูนย์บ่มเพาะธุรกิจของมหาวิทยาลัย

- โครงการแข่งขันประกวดนักประดิษฐ์

สำนักสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา (USPTO) กระทรวงพาณิชย์ และกองทุน *Abbott Fund* ให้การสนับสนุนโครงการแข่งขันประกวดนักประดิษฐ์ ที่ให้นักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เข้าร่วมแข่งขันสร้างสิ่งประดิษฐ์ ผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี และกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ

4.6 การจัดสรรประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา

การจัดสรรประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการกำหนด สัดส่วนผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างผู้วิจัย/ผู้สร้างสรรค์ กับหน่วยงาน องค์กรของผู้วิจัย ซึ่งอาจจะหมายถึงภาควิชา คณะ หรือ มหาวิทยาลัย เป็นต้น

การจัดสรรผลประโยชน์ อาจทำได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

4.6.1 การจัดสรรประโยชน์โดยกำหนดสัดส่วนแบบคงที่

การจัดสรรประโยชน์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดสัดส่วนแบบคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงตามมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ดังตัวอย่างของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดสรรผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาตามระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วยการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์และการจัดสรรผลประโยชน์อันเกิดจากการประดิษฐ์ พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดว่า มหาวิทยาลัยจะจัดสรรประโยชน์อันเกิดจากการประดิษฐ์ ภายหลังหักค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประดิษฐ์ ภาควิชาและ/หรือ คณะต้นสังกัดของผู้ประดิษฐ์ และมหาวิทยาลัย ในสัดส่วนร้อยละ 50 : 25 : 25 ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยมหิดล ประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราการจัดสรรผลประโยชน์ในงานสิทธิบัตร พ.ศ. 2544 กำหนดว่าในกรณีที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการขอรับสิทธิบัตร ให้

จัดสรรผลประโยชน์จากรายได้สุทธิหลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขอรับสิทธิบัตรและค่าใช้จ่ายของเจ้าของทุน (ถ้ามี) รวมถึงส่วนแบ่งของเจ้าของทุนในการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกันในกรณีสิทธิบัตรร่วม ดังนี้

ผู้ประดิษฐ์	ร้อยละ 50 ของรายได้สุทธิ
มหาวิทยาลัย	ร้อยละ 30 ของรายได้สุทธิ
คณะต้นสังกัดของผู้ประดิษฐ์	ร้อยละ 10 ของรายได้สุทธิ
ภาควิชาต้นสังกัดของผู้ประดิษฐ์	ร้อยละ 10 ของรายได้สุทธิ
เว้นแต่คณะใดไม่มีการแบ่งส่วนเป็นภาควิชา ให้จัดสรรส่วนนี้ให้คณะต้นสังกัดของผู้ประดิษฐ์	

ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ประดิษฐ์เป็นผู้ดำเนินการขอรับสิทธิบัตรเอง ให้ผู้ประดิษฐ์เป็นผู้รับผลประโยชน์ทั้งหมด ฯลฯ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการประกาศระเบียบการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์ทั้งจากงานวิจัยและจากงานวิทยานิพนธ์ โดยมีสาระที่แตกต่างกัน คือ ระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์จากงานวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2545 กำหนดให้จัดสรรผลประโยชน์อันเกิดจากทรัพย์สินทางปัญญาแก่หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการหรือหน่วยงานที่เป็นสถานที่ทำการวิจัยในทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนผลประโยชน์ที่เป็นค่าธรรมเนียมให้จัดสรรแก่ผู้ประดิษฐ์ : หน่วยงานของ

มหาวิทยาลัย ในสัดส่วนร้อยละ 50 : 50 ส่วนที่จัดสรรแก่หน่วยงานได้กระจายประโยชน์ให้หน่วยงานต่างๆ ดังนี้ หน่วยงานต้นสังกัด : ศูนย์พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีรัฐร่วมเอกชน : หน่วยงานบริหารงานวิจัย : มหาวิทยาลัย ในสัดส่วนร้อยละ 50 : 20 : 10 : 20

ระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2546 กำหนดให้จัดสรรสิทธิประโยชน์ทุกประเภทที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญาจากวิทยานิพนธ์แก่ผู้สร้างสรรค์ ร้อยละ 50 และหน่วยงานมหาวิทยาลัย ร้อยละ 50 (จำแนกเป็น หน่วยงานต้นสังกัด : หน่วยงานบริหารจัดการวิทยานิพนธ์ : ศูนย์พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีรัฐร่วมเอกชน : มหาวิทยาลัย ในสัดส่วนร้อยละ 40 : 10 : 10 : 40)

ส่วนตัวอย่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศมีอาทิ

มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด แบ่งรายได้สุทธิให้สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีไม่เกินร้อยละ 15 ที่เหลือประมาณร้อยละ 80-85 แบ่งกันระหว่างผู้ประดิษฐ์ ภาควิชา และคณะที่สังกัด แต่หากค่าใช้จ่ายของสำนักงานฯ มีจำนวนน้อยกว่าส่วนแบ่งร้อยละ 15 ข้างต้น เงินส่วนที่เหลือจะส่งไปให้รองอธิการบดีด้านวิจัยเพื่อนำไปใช้สำหรับกิจการด้านการวิจัยและวิชาการ เช่น ทุนการศึกษา

มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ แบ่งรายได้ 1 ใน 3 ให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา 1 ใน 3 ให้คณะ/สถาบันที่เกี่ยวข้อง อีก 1 ใน 3 ให้กับกองทุนกลางของมหาวิทยาลัย ส่วนรายได้ที่เกิดจากโครงการที่บริหารโดยบริษัทของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัท UQ Holdings Pty Ltd. ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างมหาวิทยาลัยกับ UQ Holdings Pty Ltd.

4.6.2 การจัดสรรประโยชน์โดยกำหนดสัดส่วนแบบแปรผันตามมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

การจัดสรรประโยชน์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ อิมพีเรียลคอลเลจประเทศสหราชอาณาจักร จะเป็นการกำหนดสัดส่วนผลประโยชน์ให้กับผู้วิจัย และหน่วยงานตามมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดนโยบายแบ่งสัดส่วนรายได้สุทธิจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยที่จดสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์ ดังนี้

หน่วย : ร้อยละ

	รายได้ที่ได้รับสะสม (Cumulative Amounts Received)	
	ไม่เกิน \$50,000	\$50,000 ขึ้นไป
ผู้สร้างผลงาน (คนเดียวหรือหลายคน)	35	25
ภาควิชาที่ผู้สร้างผลงานสังกัด (ผู้สร้างผลงานสามารถกำหนดเกณฑ์ การใช้เงินส่วนนี้ได้หากยังคงทำงาน ในมหาวิทยาลัย)	30	40
คณะที่สังกัด	20	20
มหาวิทยาลัย	15	15
รวม	100	100

**อิมพีเรียลคอลเลจ (The Imperial College) ประเทศ
สหราชอาณาจักร มีการจัดสรรผลประโยชน์ ดังนี้**

อิมพีเรียลคอลเลจ (The Imperial College)
(หลังวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2548)

หน่วย : ร้อยละ

รายได้สุทธิ	ผู้ประดิษฐ์	ภาควิชา	มหาวิทยาลัย
ไม่เกิน 50,000 ปอนด์	100.0	-	-
50,001 - 175,000 ปอนด์	70.0	30.0	-
175,000 - 500,000 ปอนด์	35.0	65.0	-
500,000 ปอนด์ขึ้นไป	35.0	52.5	12.5

ตอนที่ 5

แหล่งข้อมูลการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาที่สนใจดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาสามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1 องค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก

<http://www.wipo.net/>

องค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization - WIPO) เป็นทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ และเป็นเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศเพียงแห่งเดียวที่ดูแลด้านทรัพย์สินทางปัญญา WIPO ทำหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมการเข้าถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญา สนับสนุนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา มีตัวอย่างโครงการ อาทิ โครงการทรัพย์สินทางปัญญาในมหาวิทยาลัย (WIPO University Initiatives)

นอกจากนี้ WIPO ยังก่อตั้งสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาโลกหรือ WIPO Worldwide Academy ให้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีโปรแกรมหลัก 5 โปรแกรม คือ การฝึกอบรมวิชาชีพ การเรียนรู้ทางไกล การพัฒนานโยบาย การเรียนการสอนและการวิจัย หลักสูตรการศึกษาที่น่าสนใจ

เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ได้มีพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อร่วมมือกันในโครงการเรียนรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาทางไกล หรือ IP Distance Learning ซึ่งจะช่วยกระจายความรู้ในด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้กับประชาชน โดยใช้หลักสูตรที่เรียกว่า “DL-101” ของสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาโลก ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับความร่วมมือจากองค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ในการจัดทำระบบการเรียนการสอนด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning system) ด้านทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

ผู้สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://www.wipo.int/academy/en/>

5.2 หน่วยงานด้านข้อมูลและการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา

5.2.1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

<http://www.trf.or.th/>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือ The Thailand Research Fund (TRF) ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศบนฐานการวิจัย ผ่านการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและมีโครงการสนับสนุนความเข้มแข็งทางการวิจัยอีกมากมาย สำหรับโครงการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ คือ โครงการ RPUS (Research Projects for Undergraduate Students) และโครงการ IPUS (Industrial Projects for Undergraduate Students)

โครงการ RPUS (Research Projects for Undergraduate Students) เป็นโครงการสนับสนุนทุนเพื่อจัดทำโครงการวิจัยทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แก่นักศึกษาปริญญาตรีปีสุดท้าย (final year project) สำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี กับอาจารย์ที่มีงานวิจัยและมีแหล่งทุนสนับสนุนอยู่แล้ว เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการทำวิจัยซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท โดยให้ทุนการศึกษา 10,000 บาท แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี 1 คนต่อ 1 โครงการ และให้ค่าลงทะเบียนเรียนวิชาโครงการ

โครงการ IPUS (Industrial Projects for Undergraduate Students) เป็นโครงการสนับสนุนโครงการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตามโจทย์ของภาคอุตสาหกรรม หรือโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้

5.2.2 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

<http://www.mua.go.th/>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนางานการอุดมศึกษา ซึ่งมีพันธกิจดังนี้ 1) การเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เสริมสร้างการพัฒนาขีดความสามารถของการอุดมศึกษาไทยที่เป็นเอกภาพ โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย 2) การเสนอแนะมาตรฐานการอุดมศึกษาไทยที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล 3) การเสนอแนะกรอบการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา 4) การสนับสนุน ส่งเสริม และประสานการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา

ในการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพสู่ระดับซึ่งเป็นที่ยอมรับของสากล และ 5) การจัดทำระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการ อุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการ

ด้านการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาภาค รัฐร่วมเอกชนเชิงพาณิชย์เพื่อให้งานวิจัยและนวัตกรรมที่มหาวิทยาลัย สร้างสรรค์สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และสามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาไปต่อยอดและขยายผลสู่การใช้ ประโยชน์เชิงพาณิชย์ รวมทั้งมีโครงการจัดตั้งเครือข่ายหน่วยจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) และหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator - UBI) เพื่อส่งเสริมให้มหาวิทยาลัย จัดตั้งหน่วยงานพิเศษในการทำหน้าที่ส่งเสริมการนำงานวิจัยมาใช้ให้ เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์

5.2.3 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

<http://www.nrct.net/>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นส่วน ราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีฐานะ เป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นหน่วยงาน กลางในการเสนอแนะนโยบายและแผนการวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ได้อย่างแท้จริง ตามกฎหมายว่าด้วยสภาวิจัยแห่งชาติ รวมทั้งสามารถให้คำปรึกษารัฐบาลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย

นอกจากนั้น วช. ยังเป็นหน่วยงานกลางในการจัดงาน “วันนักประดิษฐ์” ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เพื่อเทิดพระเกียรติ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการที่ทรงประดิษฐ์คิดค้น “เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย” หรือ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” โดยสำนักงานเริ่มจัดงานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เพื่อส่งเสริมการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งที่เป็นประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

5.2.4 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช.)

<http://www.nstda.or.th/th/index.php>

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (กวทช.) มีพันธกิจมุ่งสร้างเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของประเทศพร้อมทั้งดำเนินกิจกรรมด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

5.3 หน่วยงานด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

5.3.1 กรมทรัพย์สินทางปัญญา

<http://www.ipthailand.org/ipthailand/>

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยการสร้างกลไกบริการเพื่อการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญได้ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติงานให้การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ แบบผังภูมิวงจรรวม ความลับทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- 2) พัฒนาการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนการพัฒนาผลงานใหม่ๆ จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทย ตลอดจนผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าในเชิงพาณิชย์
- 3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านทรัพย์สินทางปัญญา
- 4) พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

- 5) สร้างกลไกปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการสร้างวินัยทางการค้า
- 6) ดำเนินการเพื่อใกล้เคียงและระงับข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา

5.3.2 ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

<http://www.cipitc.or.th/>

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางและภาค โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 เปิดทำการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2540 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัดได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ส่วนจังหวัดอื่นนอกเหนือจากนี้อยู่ในเขตอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศภาค แต่ขณะนี้ยังไม่มีการจัดตั้งศาลดังกล่าวขึ้น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจึงมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร

5.4 หน่วยงานด้านการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

5.4.1 สำนักงานจัดการสิทธิเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

<http://www.tmc.nstda.or.th/tlo/>

สำนักงานจัดการสิทธิเทคโนโลยี (Technology Licensing Office - TLO) เป็นหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและส่งเสริมการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวเกิดจากผลงานการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) อันประกอบด้วย 5 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (BIOTEC) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (MTEC) ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC) ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และศูนย์บริหารจัดการเทคโนโลยี (TMC)

5.4.2 สำนักงานกองทุนนวัตกรรมแห่งชาติ

<http://www.nia.or.th/>

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์มุ่งเป็นองค์กรนำในการส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีกรอบภารกิจในการบริหารกองทุนพัฒนานวัตกรรม และเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี โดยมีพันธกิจในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

- 1) ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมยุคศาสตร์ของประเทศ โดยการวิเคราะห์และประเมินสถานภาพของอุตสาหกรรมและศักยภาพของนวัตกรรม ตลอดจนการแสวงหาและพัฒนา นวัตกรรมเชิง ยุทธศาสตร์ ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ
- 2) เชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจอย่างมีบูรณาการ โดยให้การสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและการเงินและเป็นหุ้นส่วนพันธมิตรในการดำเนินงานทั้งในระดับ นโยบาย และปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การสร้างให้เกิด “ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” ขึ้นโดยเร็ว
- 3) สนับสนุนด้านวิชาการและการเงิน เพื่อช่วยการพัฒนาโครงการในระยะหลังการวิจัย และพัฒนา หรือการต่อยอดจากงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์สู่เชิง พาณิชย์ ได้แก่ การสนับสนุนการจัดทำต้นแบบ โรงงานนำร่อง การทดสอบในกระบวนการผลิตจริง การวิเคราะห์และประเมินทางการตลาด และการ จัดทำแผนธุรกิจ เป็นต้น
- 4) สนับสนุนการยกระดับทักษะความสามารถด้าน เทคนิคและการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดจ้าง ผู้เชี่ยวชาญ การจัดการประชุมและสัมมนา และ การพัฒนาความใฝ่รู้

- 5) ส่งเสริมเพื่อสร้างความตื่นตัวด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมนวัตกรรมทั้งในระดับอุตสาหกรรม ระดับองค์กร และระดับประชาชนทั่วไป
- 6) บริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ตามระเบียบกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี พ.ศ. 2546

5.5 หน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ในสถาบันอุดมศึกษา

5.5.1 สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Offices - TLOs)

สำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (Technology Licensing Offices - TLOs) เป็นหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้นโดยส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สกอ. เพื่อทำหน้าที่ประสานประโยชน์ในการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ระหว่างเจ้าของผลงานกับภาคธุรกิจ โดยมีภารกิจหลักในการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ การคัดกรองผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นทรัพย์สินทางปัญญา การดำเนินการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การรักษาและการจัดสรรประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา การสร้างโอกาสการถ่ายทอดเทคโนโลยี การสนับสนุนในการจัดตั้งวิสาหกิจทั้งในรูปแบบ start - ups / spin - off / venture capital มีตัวอย่างดังนี้

- สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
<http://www.ipi.chula.ac.th/>
- ศูนย์พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีรัฐร่วมเอกชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
<http://pptc.ku/ac/th/>
- ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
<http://www.research.kmitnb.ac.th/>
- สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์ส่งเสริมงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
<http://www.kmutt.ac.th/rippc/>
- สำนักงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
<http://www.ip.kku.ac.th/>
- ศูนย์ประยุกต์และการบริการข้อมูล มหาวิทยาลัยมหิดล
<http://www.mat.mahidol.ac.th/>
- หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยี แห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นเครือข่ายการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก และ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยมี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็น
ประธานเครือข่าย

<http://www.tlo.rmutt.ac.th/>

5.5.2 หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubators - UBIs)

หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ได้
รับการสนับสนุนจาก สกอ. ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน 35 แห่ง ดังนี้

- 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3) มหาวิทยาลัยมหิดล
- 4) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 5) มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 6) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 7) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 8) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- 9) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 10) มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 11) มหาวิทยาลัยบูรพา
- 12) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 13) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- 14) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- 15) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ” ตามพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
พ.ศ. 2550)
- 16) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- 17) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 18) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 19) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 20) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 21) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- 22) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- 23) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- 24) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- 25) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- 26) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

- 27) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- 28) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- 29) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- 30) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- 31) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- 32) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 33) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 34) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 35) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดในเว็บไซต์ของแต่ละแห่ง

5.6 ตัวอย่างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Website) เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย

5.6.1 <http://www.ipThailand.com>

ฐานข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ทั้งระดับยุทธศาสตร์ ข่าวสารความเคลื่อนไหวในแวดวงทรัพย์สินทางปัญญา และผู้สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนของบริษัทออนไลน์

5.6.2 <http://www.toryod.com>

ฐานข้อมูลความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับทุกคน (IP Knowledge for All) มีสาระเกี่ยวกับข้อมูลและกิจกรรมด้านการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถาบัน

อุดมศึกษา คลังความรู้เกี่ยวกับการสืบค้นสิทธิบัตร ตลาดเทคโนโลยี และแหล่งรวมเครือข่ายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย

5.6.3 http://www.trf.or.th/dept_5/pps.asp

ฐานข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายอุตสาหกรรม (ฝ่าย 5) เกี่ยวกับการสนับสนุนงานวิจัยที่สามารถพัฒนาสู่ภาคอุตสาหกรรมในรูปแบบทุนวิจัย รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำลังดำเนินงาน

5.6.4 <http://www.ubi.mua.go.th/about.htm>

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubators - UBIs) และรายชื่อ UBIs ในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

5.6.5 <http://nrct.net/>

ฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในการสนับสนุนการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทุนวิจัย รางวัลการวิจัย

5.6.6 <http://www.ippat.org/IPPAT.html>

สมาคมส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาการจัดการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย โดยการเผยแพร่และสร้างจิตสำนึกการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่ประชาชน และผู้ประกอบการชาวไทย มีกิจกรรมการจัดอบรมและสัมมนา วารสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาทุก 3 เดือน

ກາລະພາບ

คำสั่งสภาการศึกษา

ที่ ๔ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ประชุมโต๊ะกลมไทย - สหรัฐฯ

ตามคำสั่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๓ ได้แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย - สหรัฐฯ เรื่อง การวิจัยนโยบายการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และการปฏิรูประบบอุดมศึกษา ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ นั้น

เพื่อให้การพิจารณาเสนอความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัยนโยบายการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และการปฏิรูประบบอุดมศึกษา รวมทั้งการมอบหมายให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวข้อง อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงยกเลิคำสั่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๓ ดังกล่าว และแต่งตั้ง

คณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย - สหรัฐฯ
 ขึ้นใหม่ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

ก. องค์ประกอบ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ เกษม วัฒนชัย

อนุกรรมการที่ปรึกษา

อนุกรรมการ

๑. ศาสตราจารย์ สิปปนนท์ เกตุทัต	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. เลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	อนุกรรมการ
๕. เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	อนุกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	อนุกรรมการ
๗. ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๘. นายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๙. ประธานที่ประชุมอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	อนุกรรมการ
๑๐. ประธานคณะกรรมการอธิการบดี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	อนุกรรมการ
๑๑. ประธานสมาคมบัณฑิตศึกษาศาสตร์
ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๑๒. ประธานที่ประชุมคณบดีคณะวิทยาศาสตร์
แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ

๑๓. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	อนุกรรมการ
๑๔. นายชุมพล พรประภา	อนุกรรมการ
๑๕. นายธงชัย ชิวปรีชา	อนุกรรมการ
๑๖. นายพรชัย มงคลวนิช	อนุกรรมการ
๑๗. นายพิศาล สร้อยรุห์ร่า	อนุกรรมการ
๑๘. ศาสตราจารย์ อุดุลย์ วิริยเวชกุล	อนุกรรมการ
๑๙. นางสิริพร บุญญานันต์	อนุกรรมการและ
รองเลขาธิการสภาการศึกษา	เลขานุการ
๒๐. นางสุทธศรี วงษ์สมาน	อนุกรรมการและ
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและ	ผู้ช่วยเลขานุการ
แผนการศึกษา สกศ.	
๒๑. นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์	อนุกรรมการและ
	ผู้ช่วยเลขานุการ

ข. อำนาจหน้าที่

๑. เป็นผู้แทนในการประชุมโต๊ะกลมฯ รวมทั้งการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. วางแผน เตรียมการ และกำหนดแนวนโยบายในการจัดประชุมโต๊ะกลมฯ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

๓. กำหนด กำกับ และดูแลงานวิจัย รวมทั้งรวบรวมความคิดเห็นจากผู้สังเกตการประชุม เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งการปฏิรูประบบอุดมศึกษาของไทยและสหรัฐฯ

๔. จัดทำโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-
สหรัฐ เพื่อการปฏิรูปการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
และเทคโนโลยี รวมทั้งการปฏิรูประบบอุดมศึกษา

๕. กำหนดแนวทางการระดมทุนสนับสนุนโครงการฯ ทั้ง
จากภาครัฐและเอกชนของไทยและสหรัฐ

๖. แต่งตั้งคณะทำงานชุดต่างๆ ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

(นายจตุรนต์ ฉายแสง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานสภาการศึกษา

คำสั่งสภาการศึกษา

ที่ ๔/๒๕๕๐

เรื่อง ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการบริหาร โครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ

ตามที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการประชุม
โต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ ตามคำสั่งสภาการศึกษาที่ ๔/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๑
มีนาคม ๒๕๔๙ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การวางแผน เตรียมการ กำหนดแนวนโยบายในการ
จัดประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ กำหนด กำกับ และดูแลงานวิจัยเพื่อ
จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้าน
วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งการปฏิรูปอุดมศึกษา
จัดทำโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-สหรัฐฯ และ
กำหนดแนวทางการระดมทุนสนับสนุนโครงการฯ เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖ จึงได้ปรับปรุงองค์ประกอบคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลม ไทย-สหรัฐฯ เป็นดังนี้

๑. เปลี่ยนแปลงประธานอนุกรรมการฯ จากเดิม ศาสตราจารย์ สิปปนนท์ เกตุทัต เป็น นายกฤษณพงศ์ กีรติกร

๒. เพิ่ม ศาสตราจารย์ วิจิตร ศรีสอ้าน และ รองศาสตราจารย์ วรากรณ์ สามโกเศศ เป็น อนุกรรมการที่ปรึกษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

(นายวิจิตร ศรีสอ้าน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธานกรรมการสภาการศึกษา

คณะผู้พิจารณารายงานวิจัย

คณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ

คณะวิจัย

รศ.ดร.ชนิตา รัชทรัพย์เมือง

หัวหน้าคณะวิจัย

ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร

ผู้ร่วมวิจัย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา

หัวหน้าโครงการ

นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์

นักวิชาการการศึกษา 8 ว.

กลุ่มนโยบายและแผนการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของประเทศ

นักวิชาการประจำโครงการ

นางสาวสุกัญญา สารพล

นักวิชาการการศึกษา 5

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายและแผนการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของประเทศ

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รายชื่อเอกสาร ชุดรายงานการวิจัย

การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา

1. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา
2. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ)
3. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของออสเตรเลีย
4. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของญี่ปุ่น
5. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี
6. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของสิงคโปร์
7. รายงานการวิจัยการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของไทย
8. รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง นโยบายการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา
9. คู่มือการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้วโปรดมอบให้ผู้อื่น
นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป